

Nd.

11. Frumvarp til laga

[11. mál]

um skipun prestakalla og prófastsdæma og um kristnisjóð.

(Lagt fyrir Alþingi á 90. löggjafarþingi, 1969.)

I. KAFLI

Um skipun prestakalla og prófastsdæma.

1. gr.

Prestaköllum og prófastsdæmum skal skipað þannig:

I. *Norður-Múlaprófastsdæmi:*

1. Skeggjastaðir: Skeggjastaðasókn.
Prestssetur: Skeggjastaðir.
2. Hof í Vopnafirði: Hof- og Vopnafjarðarsóknir.
Prestssetur: Hof.
3. Egilsstaðir: Egilsstaða-, Hofteigs- og Eiríksstaðasóknir.
Prestssetur: Egilsstaðir.
4. Eiðar: Eiða-, Hjaltastaðar-, Kirkjubæjar- og Sleðbrjótssóknir.
Prestssetur: Eiðar.
5. Vallanes: Vallanes-, Valþjófsstaðar-, Áss- og Þingmúlasóknir.
Prestssetur: Vallanes.
6. Desjarmýri: Borgarfjarðar-, Njarðvíkur- og Húsavíkursóknir.
Prestssetur: Desjarmýri.
7. Seyðisfjörður: Seyðisfjarðar- og Klyppsstaðasóknir.
Prestssetur: Seyðisfjörður.

II. *Suður-Múlaprófastsdæmi:*

8. Norðfjörður: Norðfjarðar- og Brekkusóknir.
Prestssetur: Neskaupstaður.
9. Eskifjörður: Eskifjarðar- og Reyðarfjarðarsóknir.
Prestssetur: Eskifjörður.
10. Kolfreyjustaður: Kolfreyjustaðar- og Fáskrúðsfjarðarsóknir.
Prestssetur: Kolfreyjustaður.
11. Heydalir: Heydala- og Stöðvarfjarðarsóknir.
Prestssetur: Heydalir.
12. Djúpivogur: Djúpavogs-, Beruness-, Berufjarðar- og Hofssóknir.
Prestssetur: Djúpivogur.

III. *Skafafellsprófastsdæmi:*

13. Bjarnanes: Bjarnaness-, Stafafells- og Hafnarsóknir.
Prestssetur: Bjarnanes.

14. Kálfafellsstaður: Kálfafellsstaðar-, Brunnhóls- og Hofssóknir.
Prestssetur: Kálfafellsstaður.
15. Klaustur: Prestsbakka- og Kálfafellssóknir.
Prestssetur: Kirkjubæjarklaustur.
16. Ásar: Grafar-, Dykkvabæjar- og Langholtssóknir.
Prestssetur: Ásar.
17. Vík: Víkur-, Reynis- og Skeiðflatarsóknir.
Prestssetur: Vík.

IV. *Rangárvallaprófastsdæmi:*

18. Holt: Eyvindarhóla-, Ásólfskála- og Stóradalssóknir.
Prestssetur: Holt.
19. Bergþórshvoll: Akureyjar- og Krosssóknir.
Prestssetur: Bergþórshvoll.
20. Breiðabólstaður: Breiðabólstaðar- og Hlíðarendasóknir.
Prestssetur: Breiðabólstaður.
21. Oddi: Odda-, Stórólfsþvols- og Keldnasóknir.
Prestssetur: Oddi.
22. Kirkjuhvoll: Kálfhólts-, Háþéjar- og Árbæjarsóknir.
Prestssetur: Kirkjuhvoll.
23. Fellsmúli: Skarðs-, Haga- og Marteinungusóknir.
Prestssetur: Fellsmúli.

V. *Árnessprófastsdæmi:*

24. Hrúni: Hrúna- og Tungufellssóknir.
Prestssetur: Hrúni.
25. Stóri-Núpur: Stóranúps-, Hrepphóla- og Ólafsvallasóknir.
Prestssetur: Skarð.
26. Skálholt: Skálholts-, Bræðratungu-, Haukadals- og Torfastaðasóknir.
Prestssetur: Skálholt.
27. Mosfell í Grímsnesi: Mosfells-, Stóruborgar-, Búrfells-, Miðdals- og Úlf-
ljótsvatnssóknir.
Prestssetur: Mosfell.
28. Selfoss: Selfoss-, Hraungerðis-, Laugardæla- og Villingaholtssóknir.
Prestssetur: Selfoss.
29. Eyrarbakki: Eyrarbakka-, Stokkseyrar- og Gaulverjabæjarsóknir.
Prestssetur: Eyrarbakki.
30. Hveragerði: Hveragerðis-, Kotstrandar-, Hjalla- og Strandarsóknir.
Prestssetur: Hveragerði.

VI. *Kjalarnessprófastsdæmi:*

31. Grindavík: Grindavíkur- og Kirkjuvogssóknir.
Prestssetur: Grindavík.
32. Útskála: Útskála- og Hvalsnessóknir.
Prestssetur: Útskálar.
33. Keflavík: Keflavíkur-, Ytri-Njarðvíkur- og Innri-Njarðvíkursóknir.
Prestssetur: Keflavík.
34. Hafnarfjörður: Hafnarfjarðarsókn.
Prestssetur: Hafnarfjörður.
35. Garðar: Garða-, Bessastaða- og Kálfatjarnarsóknir.
Prestssetur: Garðahreppur.
36. Mosfell í Mosfellssveit: Lágafells-, Þingvalla- og Viðeyjarsóknir.
Prestssetur: Mosfell.

37. Reynivellir: Reynivalla-, Saurbæjar- og Brautarholtssóknir.
 Prestssetur: Reynivellir.
- 38.—39. Vestmannaeyjar: Ofanleitissókn.
 Prestssetur: Vestmannaeyjar.

VII. *Borgarfjarðarprófastsdæmi:*

40. Saurbær á Hvalfjarðarströnd: Saurbæjar-, Leirár- og Innrahólmssóknir.
 Prestssetur: Saurbær.
41. Akranes: Akranesssókn.
 Prestssetur: Akranes.
42. Hvanneyri: Hvanneyrar-, Bæjar-, Lundar- og Fitjasóknir.
 Prestssetur: Staðarhóll.
43. Reykholt: Reykhólts-, Stóraáss-, Gilsbakka- og Síðumúlasóknir.
 Prestssetur: Reykholt.
44. Stafholt: Stafhólts-, Hjarðarhólts-, Hvamms- og Norðtungusóknir.
 Prestssetur: Stafholt.
45. Borg: Borgar-, Borgarness-, Álftaness-, Álftártungu- og Akrasóknir.
 Prestssetur: Borg.

VIII. *Snæfellsness- og Dalaprófastsdæmi:*

46. Söðulsholt: Rauðamels-, Kolbeinsstaða-, Staðarhrauns- og Fáskrúðar-
 bakkasóknir.
 Prestssetur: Söðulsholt.
47. Staðastaður: Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir.
 Prestssetur: Staðastaður.
48. Ólafsvík: Ólafsvíkur-, Ingjaldshóls- og Brimilsvallasóknir.
 Prestssetur: Ólafsvík.
49. Setberg: Setbergssókn.
 Prestssetur: Grundarfjörður.
50. Stykkishólmur: Stykkishólms-, Helgafells-, Bjarnarhafnar-, Narfeyrar- og
 Breiðabólstaðarsóknir.
 Prestssetur: Stykkishólmur.
51. Kvennabrekka: Kvennabrekku-, Stóra-Vatnshorns-, Snóksdals- og Hjarð-
 arholtssóknir.
 Prestssetur: Kvennabrekka.
52. Hvoll: Staðarhóls-, Skarðs-, Dagverðarness-, Staðarfells- og Hvamms-
 sóknir.
 Prestssetur: Hvoll í Saurbæ.

IX. *Barðastrandarprófastsdæmi:*

53. Reykhólar: Reykhóla-, Garpsdals-, Gufudals-, Flateyjar- og Múlasóknir.
 Prestssetur: Reykhólar.
54. Sauðlauksdalur: Sauðlauksdals-, Saurbæjar-, Brjánslækjar-, Haga- og
 Breiðuvíkursóknir.
 Prestssetur: Sauðlauksdalur.
55. Patreksfjörður: Patreksfjarðar- og Stóra-Laugardalssóknir.
 Prestssetur: Patreksfjörður.
56. Bíldudalur: Bíldudals-, Selárdals-, Hrafnseyrar- og Álftamýrarsóknir.
 Prestssetur: Bíldudalur.

X. *Ísafjarðarprófastsdæmi:*

57. Þingeyri: Þingeyrar-, Hrauns-, Mýra-, Núps- og Sæbólssóknir.
 Prestssetur: Þingeyri.

- 58. Holt í Önundarfirði: Holts-, Flateyrar- og Kirkjubólssóknir.
Prestssetur: Holt.
- 59. Staður: Staðarsókn.
Prestssetur: Staður í Súgandafirði.
- 60. Bolungarvík: Hólssóknir og Staðarsókn í Grunnavík.
Prestssetur: Bolungarvík.
- 61. Ísafjörður: Ísafjarðar- og Hnífsdalssóknir og Eyrarsókn í Seyðisfirði.
Prestssetur: Ísafjörður.
- 62. Vatnsfjörður: Vatnsfjarðar-, Nauteyrar-, Unaðsdals- og Ögursóknir.
Prestssetur: Vatnsfjörður.

XI. *Húnavatnsprófastsdæmi:*

- 63. Hólmavík: Árness-, Kaldrananness-, Drangsness-, Staðar-, Hólmavíkur- og Kollafjarðarnesssóknir.
Prestssetur: Hólmavík.
- 64. Prestsbakki í Hrútafirði: Prestsbakka-, Staðar- og Óspakseyrarsóknir.
Prestssetur: Prestsbakki.
- 65. Melstaður: Melstaðar-, Hvammstanga-, Staðarbakka- og Efranúpssóknir.
Prestssetur: Melstaður.
- 66. Breiðabólsstaður: Tjarnar-, Vesturhópshóla-, Breiðabólsstaðar- og Víðidalstungusóknir.
Prestssetur: Breiðabólsstaður í Vesturhópi.
- 67. Þingeyrarklaustur: Þingeyrar-, Undirfells- og Blönduóssóknir.
Prestssetur: Blönduós.
- 68. Bólstaðarhlíð: Bólstaðarhlíðar-, Bergsstaða-, Auðkúlu-, Svinavatns- og Holtastaðasóknir.
Prestssetur: Bólstaður.
- 69. Höfðakaupstaður: Höskuldsstaða-, Höfða- og Hofssóknir.
Prestssetur: Höfðakaupstaður.

XII. *Skagafjarðarprófastsdæmi:*

- 70. Sauðárkrókur: Sauðárkróks-, Hvamms- og Ketusóknir.
Prestssetur: Sauðárkrókur.
- 71. Glaumbær: Glaumbæjar-, Víðimýrar- og Reynistaðarsóknir.
Prestssetur: Glaumbær.
- 72. Mælifell: Mælifells-, Reykja-, Goðdala- og Ábæjarsóknir.
Prestssetur: Mælifell.
- 73. Miklibær: Miklabæjar-, Silfrastaða-, Flugumýrar- og Hofsstaðasóknir.
Prestssetur: Miklibær.
- 74. Hólar: Hóla-, Viðvíkur- og Rípursóknir.
Prestssetur: Hólar.
- 75. Hofsóss: Hofsóss-, Hof-, Fells-, Barðs- og Knappsstaðasóknir.
Prestssetur: Hofsóss.

XIII. *Eyjafjarðarprófastsdæmi:*

- 76. Siglufjörður: Siglufjarðarsókn.
Prestssetur: Siglufjörður.
- 77. Ólafsfjörður: Ólafsfjarðarsókn.
Prestssetur: Ólafsfjörður.
- 78. Dalvík: Valla-, Tjarnar-, Urða- og Upsasóknir.
Prestssetur: Dalvík.
- 79. Hrísey: Hríseyjar- og Stærra-Árskógssóknir.
Prestssetur: Hrísey.

80. Möðruvellir í Hörgárdal: Möðruvalla-, Glæsibæjar-, Bakka- og Bægisár-sóknir.
Prestssetur: Möðruvellir.
- 81.—82. Akureyri: Akureyrar-, Lögmannshlíðar- og Miðgarðasóknir.
Prestssetur: Akureyri. Annar hvor prestur Akureyrar skal jafnan hafa með höndum þjónustu Miðgarðasóknar í Grimsey.
83. Laugaland: Munkaþverár-, Kaupangs-, Grundar-, Möðruvalla-, Saurbæjar- og Hólasóknir.
Prestssetur: Laugaland.

XIV. *Þingeyjarprófastsdæmi:*

84. Laufás: Laufáss-, Svalbarðs- og Grenivíkursóknir.
Prestssetur: Laufás.
85. Háls: Háls-, Illugastaða- og Draflastaðasóknir.
Prestssetur: Háls.
86. Staðarfell: Ljósavatns-, Þóroddsstaða- og Lundarbrenniskusóknir.
Prestssetur: Staðarfell.
87. Skútustaðir: Skútustaða-, Reykjahlíðar-, Víðihóls- og Möðrudalssóknir.
Prestssetur: Skútustaðir.
88. Grenjaðarstaður: Grenjaðarstaðar-, Þverár-, Einarstaða- og Nessóknir.
Prestssetur: Grenjaðarstaður.
89. Húsavík: Húsavík- og Flateyjarsóknir.
Prestssetur: Húsavík.
90. Skinnastaður: Skinnastaðar-, Garðs- og Snartarstaðasóknir.
Prestssetur: Skinnastaður.
91. Raufarhöfn: Raufarhafnarsókn.
Prestssetur: Raufarhöfn.
92. Sauðanes: Sauðaness- og Svalbarðssóknir.
Prestssetur: Sauðanes.

XV. *Reykjavíkurprófastsdæmi:*

Í Reykjavíkurprófastsdæmi skulu jafnan vera svo margir prestar, að sem næst 5000 manns komi á hvern að meðaltali. Ráðherra ákveður takmörk sökna og prestakalla að fengnum tillögum biskups og safnaðaráðs Reykjavíkur (sbr. 2. gr.), og velur þeim heiti.

2. gr.

Í Reykjavík skal vera safnaðaráð. Skal það skipað formönnum safnaðarnefnda og safnaðarfulltrúum í prófastsdæminu og prestum þess. Prófastur er formaður ráðsins og kallar það saman. Skylt skal að kalla safnaðaráð saman til fundar, þegar fullur þriðjungur safnaðaráðsmanna óskar þess. Verkefni ráðsins eru:

1. Að gera tillögur um skiptingu prófastsdæmisins í sóknir og prestaköll og um breytingar á þeim svo oft sem þörf er, og skal sú skipting að jafnaði miðuð við það, að einn prestur sé í hverju prestakalli.
2. Að sjá um kosningu safnaðarnefnda í prestaköllum eftir skiptingu. Ein safnaðarnefnd sé fyrir hvert prestakall, og hefur hún á hendi störf sóknarnefnda, eftir því sem við á, og er kosin með sama hætti. Þar, sem fleiri en einn söfnuður eiga sömu kirkju, skulu nefndirnar hafa sameiginlega stjórn á afnotum og fjármálum kirkjunnar.
3. Að vinna að eflingu kirkjulegs starfs og kristilegrar félagsstarfsemi innan prófastsdæmisins.

3. gr.

Í kaupstöðum utan Reykjavíkurprófastsdæmis skulu prestar vera svo margir, að sem næst 4000 manns komi á hvern. Heimilt er að skipta prestaköllum, þar sem eru tveir eða fleiri prestar, á hliðstæðan hátt og ákveðið er í 1. tölulið 2. gr.

4. gr.

Nú er skipt prestakalli, þar sem er einn prestur, í tvö eða fleiri prestaköll, og hefur þá presturinn rétt til að velja, hvaða hluta þess hann hyggst að þjóna.

5. gr.

Sveitarfélögum kaupstaða og kaптúna er skylt að leggja til ókeypis lóðir undir kirkjur og undanskilja þær gatnagerðargjaldi. Nú er presti skylt að hafa aðsetur í kaupstað eða kaптúni, og er þá sveitarfélagið skylt að leggja til ókeypis lóð undir íbúðarhús hans, ef um embættisbústað í eigu ríkissjóðs er að ræða.

6. gr.

Biskupi er heimilt að ráða prestsvígðan mann til þess að gegna prestsþjónustu um stundarsakir í þeim prestaköllum, þar sem prestur er veikur eða prestakallið prestslaut af öðrum ástæðum. Ef þörf krefur, er biskupi heimilt með samþykki ráðherra að ráða fleiri prestavígða menn til starfa skv. þessarri grein.

7. gr.

Biskupi er heimilt að ráða prestsvígðan mann sem æskulýðsfulltrúa þjóðkirkjunnar til þess að aðstoða og leiðbeina við æskulýðsstörf í söfnuðum landsins. Ráðningartími skal vera allt að þremur árum í senn.

Þá er biskupi og heimilt með samþykki ráðherra að ráða tvo aðstoðaræskulýðsfulltrúa til starfa með æskulýðsfulltrúa þjóðkirkjunnar.

8. gr.

Biskupi er heimilt með samþykki ráðherra að ráða prestsvígða menn til sérstakrar sjúkrahúsaþjónustu. Biskup setur þeim erindisbréf.

9. gr.

Heimilt er biskupi með samþykki ráðherra að ráða prestsvígðan mann til kirkjulegra starfa meðal Íslendinga í Kaupmannahöfn og annars staðar á Norðurlöndum eftir því sem við verður komið. Ráðherra setur honum erindisbréf, og skal ráðningatími vera allt að þremur árum í senn.

10. gr.

Laun og annar kostnaður við embætti þau, er upp eru talin í 6.—9. gr., greiðist úr ríkissjóði skv. úrskurði ráðherra, og skulu prestar þeir, sem þeim gegna, taldir þjónandi prestar þjóðkirkjunnar.

11. gr.

Nú vilja menn breyta skipun sókna eða takmörkum prestakalla, flytja sókn eða hluta úr sókn úr einu prestakalli í annað, leggja niður kirkju eða færa úr stað eða taka upp nýja kirkju, þar sem ákvæði 2. og 3. gr. eiga ekki við, og skal það mál koma fyrir safnaðarfund, eða safnaðarfund, ef fleiri en einn söfnuður eiga í hlut. Ef breytingin viðkemur aðeins einum söfnuði, ræður meiri hluti atkvæða á lögætum safnaðarfund. Séu söfnuðir tveir, ræður meiri hluti atkvæða á háðum fundum. Séu söfnuðir fleiri en tveir, ræður meiri hluti safnaðarfunda. Samþykki síðan héraðsfundur (eða héraðsfundur, ef breytingin nær til fleiri en eins prófastsdæmis) tillögurnar, taka þær gildi, þegar ráðherra staðfestir þær, að fengnum tillögum biskups.

12. gr.

Nú er við breytingar þær, sem um ræðir í 11. gr., aðeins um tilfærslu gjaldenda milli sókna að ræða, og kirkjur eru í báðum sóknum, og skal þá sóknarkirkja sú, er nýja gjaldendur fær við sóknarbreytinguna, gjalda kirkju þeirrar sóknar, er gjaldendur missir, sem svarar þriggja ára lögboðnu sóknargjaldi fyrir hvern gjaldanda. Upphæðin greiðist með jöfnum afborgunum á næstu 5 árunum, en án vaxta.

Nú er sókn skipt og tekin upp ný sókn og kirkjubygging hafin, og skal þá ráðherra, ef honum berst krafa um það, skipa þrjá menn í samráði við biskup til þess að meta skuldlausar eignir sóknarkirkjunnar. Er kirkjunni síðan skylt að greiða vaxtalaust og með jöfnum afborgunum á næstu 5 árum þann hluta eignanna, er hinni nýju sókn ber að tiltölu rétttri við tölu gjaldenda í báðum sóknum, þegar skiptin fara fram, að frádregnu þriggja ára sóknargjaldi þeirra gjaldenda, er kirkjan missir við skiptinguna.

Þegar ný sókn er löglega upp tekin, er presti þess prestakalls, þar sem guðsþjónustuhús sóknarinnar er, skylt að annast þar guðsþjónustur án sérstaks endurgjalds.

13. gr.

Þegar sóknarkirkja er lögð niður, skulu eignir hennar og andvirði renna til þeirrar kirkju eða þeirra kirkna, er sóknin hverfur til, og skiptast á milli þeirra í réttu hlutfalli við tölu þeirra gjaldenda, er hverri sókn bætist við niðurlagningu sóknarinnar.

Nú eyðist kirkjusókn gersamlega af fólki eða söfnuður er orðinn svo fámenntur, að hann getur ekki haldið kirkju messufærri að dómi hlutaðeigandi sóknarprests og prófasts, og skal þá prófastur taka við sjóði kirkjunnar og umsjón hennar. Ráðherra ákveður síðan, að fengnum tillögum biskups og héraðsprófasts, hvort kirkjan skuli lögð niður. Ef svo verður, varðveitist andvirði hennar og sjóður í Hinum almenna kirkjusjóði. Þau heimili, sem eftir kynnu að vera í sókninni, skulu lögð til annarrar sóknar eða sókna eftir ákvörðun ráðherra. Byggist sóknin á ný og sóknarmenn ákveða að endurreisa kirkju, skal veita henni sóknarréttindi að nýju og afhenda sjóð hinnar niðurlögðu kirkju.

14. gr.

Heimilt er ráðherra að ákveða, að fenginni umsögn biskups og hlutaðeigandi héraðsprófasts, sóknarnefndar og sóknarprests, að flytja skuli prestssetur á hentugri stað í prestakallinu. Ákvörðun um þetta efni skal birt í B-deild Stjórnartíðinda.

15. gr.

Biskup hlutast til um, að þær breytingar á skipun prestakalla, sem ákvæði 1. greinar hafa í för með sér, komist á svo fljótt, sem við verður komið eftir gildistöku þessara laga. Þó missi prestar, sem nú þjóna í þeim prestaköllum, sem lögð skulu niður, ekki tekjur af þeim sökum.

16. gr.

Þegar eftir gildistöku þessara laga skulu ákvæði 1. greinar um skipun prófastsdæma koma til framkvæmda, og skulu starfandi prestar í hinum einstöku prófastsdæmum tilnefna prófasta hið fyrsta.

17. gr.

Kostnaður við embættisferðir prófasta innan hvers prófastsdæmis greiðist úr ríkissjóði eftir reikningum, sem ráðherra úrskurðar.

II. KAFLI Um kristnisjóð.

18. gr.

Stofna skal sjóð, er nefnist kristnisjóður.

19. gr.

Stofnfé sjóðsins er:

- a) Kirkjujarðasjóður. Skal sá sjóður lagður niður og renna í kristnisjóð.
- b) Andvirði kirkjujarða, annarra en prestssetursjarða, sem seldar verða eftir gildistöku laga þessara.
- c) Prestakallasjóður. Skal sá sjóður lagður niður og renna í kristnisjóð.

20. gr.

Tekjur kristnisjóðs skulu vera:

- a) Arður af stofnfé kristnisjóðs.
- b) Árlegt framlag úr ríkissjóði, er samsvari hámarkslaunum presta í þeim prestaköllum, sem lögð eru niður samkvæmt lögum þessum.
- c) Laun þau, sem sparast á hverjum tíma, þegar prestakall er prestslaust, svo að ekki komi til greiðslu prestslauna eða hluta þeirra, og skal þá miðað við hámarks-laun presta.
- d) Önnur framlög, sem ákveðin kunna að vera með lögum.
- e) Frjáls framlög safnaða, einstaklinga og fyrirtækja.

21. gr.

Hlutverk kristnisjóðs skal vera:

1. Að launa aðstoðarþjónustu presta og guðfræðinga í viðlendum eða fjölmennum prestaköllum. Biskup gerir ráðstöfun um þessa þjónustu í samráði við hlutað-eigandi sóknarpresta og héraðsprófasta.
2. Að launa starfsmenn, sem ráðnir eru til sérstakra verkefna í þágu þjóðkirkjunnar samkvæmt ákvörðun kirkjuþings. Slíkir starfsmenn skulu ráðnir af biskupi með samþykki kirkjuráðs.
3. Að styrkja söfnuði, er ráða vilja starfsmenn til starfa á sínum vegum á sviði æskulýðsmála, líknarmála eða að öðrum mikilvægum verkefnum.
4. Að veita fátækum söfnuðum starfsskilyrði, einkum á þeim stöðum, þar sem prestaköll hafa verið sameinuð og kirkjuleg þjónusta er sérstökum erfiðleikum háð.
5. Að kosta búferlaflutning guðfræðinga, sem settir eru til þjónustu samkvæmt 1. tölulið.
6. Að styrkja námsmenn til undirbúnings undir prestsstarf og önnur kirkjuleg störf.
7. Að styðja hvers konar starfsemi kirkjunnar til eflingar kristinni trú og siðgæði með þjóðinni, svo sem útgáfu á hjálpargögnum í safnaðarstarfi og kristilegu fræðsluefni, enn fremur félög og stofnanir, sem vinna að mikilvægum verkefnum á kirkjunnar vegum.
8. Að sinna að öðru leyti eftir þörfum þeim verkefnum, sem prestakallasjóður hefur gegnt til þessa.

22. gr.

Fastir starfsmenn kirkjunnar, sem ráðnir eru til fullrar vinnu skv. 21. gr., skulu njóta réttinda og bera skyldur opinberra starfsmanna.

23. gr.

Kirkjuráð hinnar íslensku þjóðkirkju hefur á hendi umsjá og stjórn kristnisjóðs og ber ábyrgð fyrir kirkjuþingi á stjórn hans. Reikningsleg endurskoðun skal framkvæmd af ríkisendurskoðuninni.

III. KAFLI Ýmis ákvæði.

24. gr.

Fyrirsögn laga nr. 98 19. júní 1933 um læknishéraða- og prestakallasjóði orðist þannig: Lög um læknishéraðasjóði.

25. gr.

Með lögum þessum eru numin úr gildi eftirtalin lög: nr. 31 4. febr. 1952, nr. 68 24. apríl 1954, nr. 18 21. febr. 1956, nr. 17 20. apríl 1959, nr. 20 21. apríl 1960 og nr. 66 27. apríl 1962, svo og 5. gr. laga nr. 98 19. júní 1933 og önnur lagaákvæði, er kunna að brjóta í bág við lög þessi.

26. gr.

Lög þessi öðlast gildi hinn 1. júlí 1970.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp til laga um skipun prestakalla og prófastsdæma og um kristnisjóð var lagt fyrir Alþingi 1966, en varð eigi útrætt.

Frumvarpið er nú flutt að nýju, nokkuð breytt, og hefur þá m. a. verið höfð hliðsjón af ýmsum athugasemdum, sem fram hafa komið við frumvarpið.

Í frumvarpi því, sem hér er lagt fyrir Alþingi, er byggt í meginatriðum á til-lögum prestakallanefndar, sem kirkjumálaráðherra skipaði hinn 23. apríl 1965, en ýmsar breytingar hafa á orðið í meðferð ráðuneytisins eftir athugun málsins hjá prestastefnu, kirkjuráði og á kirkjuþingi.

Núgildandi lög um skipun prestakalla og prófastsdæma eru lög nr. 31 4. febrúar 1952 með breytingum skv. l. nr. 68/1954, 18/1956, 17/1959, 20/1960 og 66/1962. Samkvæmt lögum þessum eru prófastsdæmi nú 21, prestaköll utan Reykjavíkur 109 og prestaköll í Reykjavík 18 (af 18 prestaköllum í Reykjavíkurprófastsdæmi er þó aðeins búið að skipa í 15, sbr. auglýsingu nr. 154/1963).

Með lagafrumvarpi því, er hér liggur fyrir, er lagt til, að prófastsdæmum verði fækkað úr 21 í 15, en prestaköllum utan Reykjavíkur úr 109 í 92.

Þrátt fyrir fækkun þessa og sparnað í launagreiðslum og öðrum greiðslum, sem er samfara henni, er ekki ætlunin að skerða starfsfé þjóðkirkjunnar.

Í fyrsta lagi eru ákvæði í 6.—9. grein frumvarpsins um að fjölga þeim prests-embættum, sem ekki eru bundin við sérstök prestaköll, og í öðru lagi er lagt til, að beinn sparnaður, sem hlýzt af fækkun prestakalla, renni til kristnisjóðs, sem nánar er getið um hér á eftir.

Þá ber einnig að geta þess, að mörg þeirra prestakalla, sem nú er lagt til að sameina öðrum köllum, hafa verið prestslaus árum eða jafnvel áratugum saman. Þannig má segja, að meginstefna frumvarpsins sé í raun og veru sú að viðurkenna staðreyndir, sem þegar liggja fyrir, og samræma skipulag þjóðkirkjunnar í verulegum atriðum því þjóðfélagsástandi, sem fyrir hendi er í dag.

Annar kafli þessa frumvarps fjallar um *kristnisjóð*.

Kafli þessi er saminn með hliðsjón af ályktun IV. kirkjuþings, sem háð var í Reykjavík 25. október til 6. nóvember 1964, en ályktun þessi var lögð fyrir kirkjuþing af biskupi, og var jafnframt ætlað til þess, að kirkjuþing tæki afstöðu til þess, hvort rétt þætti að fækka prestaköllum með því að sameina þau öðrum. Kirkjuþing tók þá ekki afstöðu til þess síðarnefnda atriðis, og skipaði kirkjumálaráðherra nefnd til að gera tillögur um framtíðarskipun prestakalla vorið 1965, svo sem áður er rakið.

Þriðji kafli frumvarpsins hefur inni að halda almenn ákvæði um gildistöku og um það, hvaða lagaákvæði skuli felld úr gildi, ef frumvarpið verður samþykkt að öðru leyti.

Eins og áður segir er frumvarp þetta byggt á frumvarpinu, sem flutt var á Alþingi 1966. Helztu breytingar, sem gerðar eru, eru þessar:

1. Ásprestakall (nr. 16) er tekið upp að nýju.
2. Fellsmúlaprestakall (nr. 23) er tekið upp að nýju.
3. Í Árnesprófastsdæmi er Stóra-Núpsprestakall (nr. 25) tekið upp að nýju.
4. Tekin er inn í frumvarpið ný sókn, Ytri-Njarðvíkursókn (skipt úr Keflavíkursókn í Keflavíkurstakalli (nr. 33)). Þá er gert ráð fyrir því, að Árbæjar-sókn, sem mynduð hefur verið úr hluta Lágafellssóknar, verði lögð til Reykjavíkurstakallsdæmis.
5. Í Snæfellsness- og Dalaprófastsdæmi fellur Fáskrúðarbakkasókn til Söðulsholts, þ. e. frá tölulið 47 í tölulið 46.
6. Narfeyrar- og Breiðabólstaðarsóknir, sem gert var ráð fyrir, að yrðu sameinaðar Miklaholti (nú Söðulsholti), eru lagðar til Stykkishólmsprestakalls.
7. Í Húnavatnsprófastsdæmi flyzt prestssetur í Þingeyrarklaustursprestakalli á Blönduós.
8. Felld er niður heimild til að ráða prestvígðan mann til sérstakra starfa í Skálholti.
9. Biskupi er veitt heimild, með samþykki ráðherra, til þess að ráða fleiri en einn farprest.
10. Gert er ráð fyrir því, að sjúkrahúsaprestar geti og starfað utan Reykjavíkur.
11. Felld er niður sérstök heimild til að ráða prest til starfa meðal sjómanna, en heimilt mundi kirkjuþingi að ákveða ráðningu slíks prests samkvæmt 2. tölulið 21. gr. frumvarpsins. Frá gildandi lögum felast í frumvarpinu heimildir til þess að ráða í eftirtalin ný störf um lengri eða skemmri tíma: tvo aðstoðaræskulýðsfulltrúa, fleiri farpresta, sjúkrahúsapresta og prestvígðan mann til kirkjulegra starfa meðal Íslendinga í Kaupmannahöfn og annars staðar á Norðurlöndum eftir því sem við verður komið.
12. Felld er niður ákvæði, þar sem heimild var veitt til að greiða staðaruppbót á laun presta.
13. Felld er niður ákvæði þess efnis, að guðfræðingar megi ekki sækja um prestsembætti innan þjóðkirkjunnar, fyrr en þeir hafa gegnt aðstoðarþjónustu í a. m. k. 6 mánuði.
14. Í kaflanum um kristnisjóð er breytt ákvæðum um tekjur sjóðsins. Er gert ráð fyrir því, að árlegt framlag ríkissjóðs (b-liður 21. gr.) verði sem svarar hámarkslaunum presta í þeim prestaköllum, sem lögð verða niður, og að auki framlag úr ríkissjóði (c-liður 20. gr.) vegna þeirra launa, sem sparast, þegar prestakall er prestslaust, svo að ekki kemur til greiðslu prestslauna eða hluta þeirra. Miðað við núverandi laun presta verður árlegt framlag ríkissjóðs samkvæmt b-lið rúmlega 4.4 millj. kr., þegar skipun prestakalla verður komin í það horf, sem frumvarpið gerir ráð fyrir. Á meðan núverandi prestar þjóna prestaköllum þar sem sameining fer fram verður þó ekki um að ræða aukningu á framlagi úr ríkissjóði umfram það, sem runnið hefur til prestakallasjóðs. Framlag til prestakallasjóðs árið 1968 var rúmlega 1.9 millj. kr., en verður rúmlega 2.1 millj. kr. vegna ársins 1969. Vegna fækkunar prestakalla verða tekjur samkvæmt c-lið að líkindum ekki miklar.
15. 18. gr. fyrra lagafrumvarps er felld niður, en hún var þess efnis, að ef ekki tókst að fá prestakall skipað, var ráðherra heimilt að sameina það öðru prestakalli eða öðrum, en heimilt var að taka það upp að nýju, ef tala íbúa og aðrar aðstæður gerðu það eðlilegt.
16. Loks er í þessu frumvarpi kveðið nánar á um það en áður, hvert sé hlutverk ráðherra og hvert hlutverk biskups, í stað þess að áður var notað orðið kirkju-stjórn, sem er bæði lagalega vafasamt og óljóst í vitund manna.

Um einstakar greinar frumvarpsins þykir ástæða til að gera þessar athugasemdir:

Um 1. gr.

Í þessari grein er meginefni frumvarpsins, skrá um prófastsdæmi og prestaköll. *Prófastsdæmi* eru nú 21 að tölu, en lagt er til, að þau verði framvegis 15, enda var skipun prófastsdæma ekki breytt á árinu 1952, þegar allmiklar breytingar voru gerðar á skipun prestakalla. Með frumvarpinu eru lagðar til eftirfarandi breytingar á skipun prófastsdæma: Norður-Múlaprófastsdæmi verði stækkað um 1 prestakall (3 sóknir), þ. e. Vallaness-, Þingmúla- og Egilsstaðasóknir í núverandi Vallanessprestakalli, þannig að allt Fljótsdalshérað verði framvegis í prófastsdæmi þessu. Suður-Múlaprófastsdæmi minnkar vegna stækkunar á Norður-Múlaprófastsdæmi.

Skaftafellsprófastsdæmin tvö verði sameinuð í eitt prófastsdæmi.

Mýra- og Borgarfjarðarprófastsdæmi verði sameinuð.

Snæfellsness- og Dalaprófastsdæmi verði sameinuð.

Ísafjarðarprófastsdæmin verði sameinuð.

Stranda- og Húnavatnsprófastsdæmin verði sameinuð.

Þingeyjarprófastsdæmin tvö verði sameinuð.

Prestaköll utan Reykjavíkur eru nú 109, en samkvæmt þessu frumvarpi er gert ráð fyrir, að þau verði 92, þ. e. gert er ráð fyrir því, að 17 prestaköll verði sameinuð öðrum. Af þessum prestaköllum eru 14 prestslaus, en þó gegnt af nágrannaprestum. Í 3 situr prestur í embætti (Þingvellir, Tjörn og Hvammur). Þess ber þó að gæta, að presturinn á Tjörn gegnir jafnframt Breiðabólstað, en gert er ráð fyrir því, að þessi prestaköll verði sameinuð. Þau prestaköll, sem gert er ráð fyrir að verði sameinuð öðrum, eru þessi:

Kirkjubær (sameinað Eiðum og Egilsstöðum),
Hof í Öræfum (sameinað Kálfafellsstað),
Þingvellir (sameinað Mosfelli í Grímsnesi og Mosfelli í Mosfellssveit),
Staðarhraun (sameinað Borg og Söðulsholti),
Breiðabólstaður (sameinað Stykkishólmi),
Hvammur í Dölum (sameinað Hvoli í Saurbæ og Kvennabrekku),
Flatey á Breiðafirði (sameinað Reykhólum),
Brjánslækur (sameinað Sauðlauksdal),
Hrafseyri (sameinað Bildudal),
Núpur (sameinað Þingeyri),
Staður í Grunnavík (sameinað Bolungarvík),
Ögurþing (sameinað Ísafirði og Vatnsfirði),
Árnes (sameinað Hólmavík),
Tjörn á Vatnsnesi (sameinað Breiðabólstað í Vesturhópi).
Hvammur í Laxárdal (sameinað Sauðárkróki),
Barð í Fljótum (sameinað Hofsósi) og
Grímsey (sameinað Akureyri).

Auk framangreindra breytinga felur frumvarpið í sér nokkrar tilfærslur á sókn-um milli prestakalla, svo og flutning nokkurra prestssetra.

Um 2. gr.

Samhljóða núgildandi lögum, nema að því leyti, að bætt er við ákvæði um skyldu til að kalla saman safnaðaráð, ef þriðjungur safnaðaráðsmanna krefst þess.

Um 3. gr.

Óbreytt frá núgildandi lögum, nema Reykjavíkprófastsdæmi kemur í stað Reykjavíkur.

Um 4. gr.

Óbreytt.

Um 5. gr.

Bætt við núverandi reglur ákvæði um að kirkjur skulu undanþegnar gatna-gerðargjaldi.

Um 6. gr.

Heimild er veitt til að fjölga farprestum.

Um 7. gr.

Bætt við heimild til að ráða tvo menn til aðstoðar æskulýðsfulltrúa.

Um 8. gr.

Nýmæli, heimild til að ráða presta til sjúkrahúsaþjónustu. Við slíka þjónustu hefur undanfarið starfað einn fyrrverandi prestur gegn lítils háttar þóknun til viðbótar eftirlaunum.

Um 9. gr.

Gert er ráð fyrir að lögfesta embætti prests í Kaupmannahöfn, er starfi meðal Íslendinga þar og annars staðar á Norðurlöndum. Til þessara starfa hefur verið ráðinn prestur frá miðju ári 1964, og laun hans og embættiskostnaður greitt skv. sérstökum fjárveitingum.

Um 10. gr.

Rétt þykir að skýrt ákvæði sé varðandi greiðslu launa og embættiskostnaðar presta, sem gegna ekki sérstökum prestaköllum.

Um 11. gr.

Efnislega samhljóða 9. gr. gildandi laga.

Um 12. gr.

Samhljóða 10. gr. í gildandi lögum.

Um 13. gr.

Efnislega samhljóða 11. gr. í gildandi lögum.

Um 14. gr.

Efnislega samhljóða 1. mgr. 12. gr. í gildandi lögum, þó þannig að í stað tillagna sóknarnefnda komi framvegis umsögn sóknarnefnda.

Um 15.—17. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 18.—23. gr.

Greinar þessar fjalla um hinn nýja kristnisjóð, sem gert er ráð fyrir að stofnaður verði. Er hlutverk sjóðsins skirgreint í 22. gr., en að öðru leyti vísast til hinna almennu athugasemda hér að framan. Er gert ráð fyrir því, að kirkjuráð hafi á hendi umsjá og stjórn sjóðsins, en beri ábyrgð fyrir kirkjuþingi á stjórn hans.

Um 24.—26. gr.

Þarfnast ekki skýringa.